

Esterházy Péter

DICSÉNEK

A meg nem írt cikkek ciklusból

Talán a nyár közepe óta folyik ez a bújócska. Vagy inkább keresgélés. Hol itt bukkant föl, hol amott, egyszer a *Kortársban*, másszor a *Holmiban*, aztán a *Magyar Naplóban*, később a *Jelenkorban*. Hevesebben dobog a szívem, ha találkozom eggyel. A Bodornovella könnyen fölismerszik, már a járásáról. (E sorokat a lakásomhoz közel eső, amúgy szakszervezeti könyvtárban rovom, ide menekültem a házban grasszáló meseteremberek elől, hiába, viszem a fejemben az otthoni rendetlenséget, mészfoltos az agyam, pedig lefóliáztuk, a könyvtárosnők éppen arról beszélgetnek, hogy esténte bedolgoznak „az osztráknak”, boszorkányokat és levendulászacskókat csinálnak, utóbbi öt forint darabja, legalább valamihez értsünk, mondják derűsen...)

Újra megcsodálom a szavaknak ezt a teltségét, a tomótt, fényes szöveget, ezt a dús és erős anyagot, amelyet itt összeszótt ez az ember. És ez a titokzatosság és szűkszavúság! Azután ahogy beledob, beleejt ebbe a sötét tónusú, viharos, „férfias” (idézőjel hangsúlyozva) micsodába egy világos, sőt kifakult, locsi-fecsi szavacskát, puszikálom, puszikálom, mondja a férfi egy asszonynak, hamarosan minden egyes porcikáját végigpuszikálom. Hogy ne éréjk meglepetések. Ott puszikál meg az úr, ahol akar, válaszolta Elvira Spiridon (akinek bársonyfeneke van).

Olvasva e novellákat, *megint* az eszembe jut, hogy ugyan kit is érdekelne ALANY ÉS ÁLLÍTMÁNY! Engem ugyan nem. Sohase is érdekelt. Én csak azt a trivialitást emlegetem, mint egy hülye, újra meg újra, hogy egy írónak nincsen semmije, csak a szavak. Se apja, se anyja, se gyereke, se felesége, se hazája, se Istene, csak a szavak. (De még ez se így igaz, még ebben is több a rejtett és nívótlan vita, mint kéne, van nekem apám, hogyne volna, anyám is volt, gyerekeim is, feleségem is, hazám is és Istenem is. És akkor így megint: *csak a szavak!*)

Ezt Bodornál kiváltképp példaszerűen láthatni, éppen azért, azon varázslat miatt, mert őt olvasván egyáltalán nem gondolunk a szavakra: megaláztatásokra gondolunk, kiszolgáltatottságra, reményre, fagyra, derre, erdőre, bűzre, medvére, pálinkára, férfira, nőre. Minden egyes porcikáját végigpuszikálom.

Mindent értünk, és szinte minden elem idegen. A dobrini erdőkerület, Sinistra körzet. Milyen kerület, milyen körzet? (Milyen medve?) Mért vannak itt ezek az emberek? Talán mert valahol úgyis lenni kell? Ezredesek, hegyivadászok, erdőbiztosok. Most Coca Mavrodin került oda, mert Borcan ezredes meghalt. Siessen, Bodor, Coca kissasszony várja, olvasom. Aha. Tudtam én. Tudtam én, hogy önéletrajzi. Vagy ál, de hát neki, Bodornak is kell valamit B.-vel kezdenie, ahogy nekem E.-vel. Ezt gondoltam. Pedig amúgy milyen aggályosan és ingerülten szoktam kijavítani, hogy nem, nem az én édesanyám haláláról van szó, hanem az elbeszélő-én anyukájáról. (Egyébként: hát nem mindegy?! Mindegynek mindegy – így utólag.)

Aztán egy másik novellában erre is fény (?) derül, erre a bodor-ságra, és ez is milyen finoman jellemző a szerzőre, illetve a novellák világára. Ahogy minden jó dolog, ez is

gazdag: olvasható szociológiai híradásnak, politikai helyzetjelentésnek, fohásznak és azután finom posztmodern poétikai bravúrnak, az ún. erdélyi író egzisztenciabizonyítékának, olvasható egy archaikus világ kövületeként és így tovább. Kimeríthetetlenül.

Milyen egyszerű, jó érzés ez: olvasni Bodor Ádámot.

(Ez az írás a pozsonyi Irodalmi Szemlében is napvilágot lát.)

Orbán Ottó

ADAM BODOR LEINTI MUSTAFA MAUPASSANT KAMIONJÁT

Egy füstbodor

Adam Bodor, tizenkét éves, börtönviselt iskolai tanuló szabadulása után épp hazafelé tartott a Vasile Olea-i nagyerdőt átszelő és az erdő sűrűjébe telepített katonai támaszpontot nagy ívben elkerülő aszfaltúton, amikor földübörgött mögötte Mustafa Maupassant kamionja. Adam Bodor fűrgén kapkodta a lábát, mert szabadulásakor a perekupasi börtön félszemű ruhatárosa nem adta ki neki a cipőjét, és időközben az égbolton tolongó, gyapjas felhőkből nagy fehér csomókban esni kezdett a hó. A börtönről különben azt tartotta Adam Bodor, hogy jó, ha az ember időben megismeri, így legalább eggyel kevesebb a gondja. Gondból mindig van elég, dűnnyögte magában, én például mindig szövegfényesítőnek készültem, de ez most halasztást fog szenvedni. Régóta hallotta már maga mögött a távoli morajból fűlrepszto robajjá erősödő motorzihálást, kievickélt hát az út szélére, és a közeledő francia felé fordult, aki, mint rendesen, most is marólúg zamatú cigarettát és pornográf fényképeket csempészett az országba, és kamionjának négy kigyújtott reflektorával máris úgy magasodott Adam Bodor fölé, mint egy báli éjszakára kivilágított, mennydörgő óceánjáró.

Az életünk egy nejlonszatyorban

Mindenre inkább gondolhatnánk, mint arra, hogy az Erdélyből áttelepült magyar író Magyarországon nyelvi nehézségekbe ütközhet. És mégis, még ez a képtelenség is megeshet vele. Nem azért természetesen, mintha ő kevésbé tudna magyarul, mint anyaországi kartársa, de még csak nem is azért, merthogy ő másképp tudja ugyanazt a nyelvet, netán épp szebben s jobban, lévén neki maga az élet az a szó, amit mi idehaza nemegyszer úgy köpködünk a nyelvünk hegyéről, mint a cseresznyemagot; nem, nem mindannyiunk nagytiszteletű anyjáról, a magyar nyelvről óhajtunk itt ékes szavakkal értekezni, másról beszélünk, személyes dolgainkról, a konyhaszagú hétköznapokról, valakiről, aki velünk él, aki velünk együtt húzza az igát, életünk társáról, bajtársunkról jóban és rosszban, róla, a cemendéről, a bűdös ku..., na tessék, a végén még elragadtatjuk magunkat. Szóval csak annyit akarunk mondani, hogy az áttelepülés (szép,